

Kerkvaders

St. Ambrosius van Milaan

(339-397)

St. Ambrosius

Zijn leven.

- in 339 geboren in Trier (hoofstad van Gallië)
 - ▶ zijn vader, Aurelius Ambrosius, was praefectus praetorio Galliarum
 - ▶ uit een aristocratisch Romeins milieu, dat al generaties Christelijk was.
- was de jongste van drie kinderen: zus Marcellina en broer Uranius Satyrus
 - ▶ zijn moeder Marcellina vestigde zich als weduwe met haar drie kinderen in Rome
 - ▶ waar zij in 353 de gelofte van maagdelijkheid aflegde in handen van paus Liberius
- beide broers genoten de sociale en intellectuele vorming van de Romeinse élite
- hij beheerste het Grieks perfect (i.t.t. St. Augustinus en St. Leo de Grote).
- mogelijk heeft hij een Christelijke vorming ontvangen van de priester Simplicianus, die hem later ook als bisschop is opgevolgd.
- in 365 samen met zijn broer, in dienst bij de praefectus praetorio te Sirmium.
 - ▶ prefect Sextus Petronius Probus (vanaf 368) benoemde hem tot consularis (stadhouder) van de provincie Aemilia-Liguria (ca 370)
 - ▶ Ambrosius vestigde zich daarop in Milaan.

St. Ambrosius

Zijn leven

- in 373 overleed in Milaan de Ariaanse bisschop Auxentius, die bijna twintig jaar lang de orthodoxen met ijzeren vuist vervolgd had en die geen Latijn kende.
- Ambrosius (als gezagsdrager) was aanwezig in de kathedraal te Milaan op de belegde verkiezingsbijeenkomst, die uit de hand dreigde te lopen.
- toen hij daar enige kalmerende woorden sprak, riep plotseling iemand (een kind, volgens Paulinus): “**Ambrosius bisschop!**” De menigte nam de kreet over.
- naast een bovennatuurlijk ingrijpen was hij ook logisch gezien een perfecte kandidaat.
- men kende hem als orthodox en voor de Arianen was hij acceptabel omdat hij zich steeds ver gehouden had van alle theologische controverses.
- Ambrosius was op die leeftijd (35 jaar) -uit een vreemd respect voor de heiligheid van het doopsel- nog slechts catechumeen, ongedoopt dus.

St. Ambrosius

Zijn leven

- Ambrosius probeerde onder zijn “benoeming” uit te komen maar uiteindelijk berustte hij erin.
 - ▶ de keizer gaf zijn goedkeuring.
 - ▶ Ambrosius werd gedoopt en 8 dagen later op 7 december 374 bisschop gewijd.
- hij deed afstand van zijn wereldse goederen
 - ▶ hij trof een voorziening voor het levensonderhoud van zijn zus.
 - ▶ zijn broer stopte met zijn eigen carrière om te zorgen voor de materiële behoeften van Ambrosius.

St. Ambrosius

Zijn leven

- onvoorbereid op zijn taak wijdde hij zich aan de studie van de Schrift en de kerkvaders, m.n. Origines en Basilius.
 - ▶ hij studeerde om te kunnen doceren.
 - ▶ in “De Officiis” klaagt hij dat hij door zijn plotse overgang van de balie naar de preekstoel tegelijk moest studeren en onderrichten.
- zijn vroomheid, nuchter oordeel en sterke “sensus fidei” behoedden Hem voor dwalingen en fouten.
 - ▶ al gauw was zijn faam als welsprekend verkondiger van het katholieke geloof verspreid over de hele wereld.
 - ▶ zijn kracht als orator wordt door velen bezongen, maar met name betuigd door de bekering van Augustinus (387).
 - ▶ zijn stijl is dat hij eerder begaan is met gedachten dan met woorden
 - ▶ hij was heel direct.

St. Ambrosius

Zijn dagelijks leven.

- zijn deur stond altijd open en iedereen kon er binnenlopen.
 - men zocht advies in staatszaken, kwam biechten
 - hij at heel sober.
- zijn lange nachtwaken vulde hij met gebed, het beantwoorden van een gigantische correspondentie, het neerschrijven van gedachten die hem invielen. Zijn ijver en methodisch werken verklaren hoe één man zoveel kon schrijven.
- iedere zondag kwamen grote menigten luisteren naar zijn preek.
 - deze waren praktisch gericht.
- in zijn bijbelonderricht worden alle personen gepresenteerd als levende personages, met ieder een aparte boodschap van God voor de huidige generatie hebben.
- hij schreef zijn preken niet op, maar hield ze *ex abundantia cordis*.
- zijn verhandelingen over diverse onderwerpen stelde hij bijna allemaal samen uit de nota's die anderen van zijn preken hadden genomen.

Ambrosius

De Arianen.

- zelden, of nooit was een bisschop zo algemeen geliefd als Ambrosius.
- zijn populariteit tezamen met zijn ongehoorde durf was het geheim van zijn succes in de strijd tegen het Arianisme.
- de ariaanse keizerin Justina (ca340-+388), tweede vrouw van Valentinianus I, en haar adviseurs wilden hem vaker door moord of ballingschap het zwijgen opleggen, maar zij vreesden het volk.
- hij was onverzettelijk als het aankwam om de rechten van de kerk tegen de wereldse macht.

Ambrosius

De Arianen.

- keizer Valentinianus stierf in 375.
- hij werd opgevolgd door zijn broer Valens in het Oosten en zijn oudste zoon Gratianus in het Westen.
- het leger greep de macht en de 4-jarige zoon van Valentinianus en Justina werd tot keizer uitgeroepen.
- Gratianus, stiefzoon van Justina, gaf toe.
- Justina bleek een crypto-ariaan te zijn en onder invloed van de Goten aan haar hof maakte ze bekend haar zoon in die godsdienst op te zullen voeden en te proberen om het Westen te arianiseren.
- dit leidde tot conflict met Ambrosius.
- als steun voor Valens en tegen het arianisme schreef hij “De Fide ad Gratianum Augustum”.

Ambrosius

De Arianen.

- het eerste conflict tussen Ambrosius en de keizerin was bij gelegenheid van een bisschopskeuze in Sirmium, hoofdstad van Illyricum, en residentie van Justina.
 - ▶ ondanks haar pogingen kon Ambrosius een katholieke kandidaat doordrukken.
 - ▶ op het concilie van Aquilea, (381), dat hij voorzat kon hij de laatste twee ariaanse bisschoppen in het westen afzetten Palladius en Secundianus, beide uit Illyrië.

Ambrosius

De Arianen.

- de verbeten strijd tussen Ambrosius en de keizerin in 385-386 ging over het geven van één van de basilieken aan de arianen, zodat zij daar hun eredienst zouden kunnen vieren.
- Ambrosius' onverschrokkenheid, leiderschap en bezonnenheid vallen op.
 - ▶ op sommige momenten van het conflict was één woord van hem voldoende geweest om de keizerin en haar zoon van de troon te stoten.
 - ▶ hij moest omwille van zijn veiligheid wel een hele tijd zijn toevlucht zoeken in de kerk, waar hij door de menigte gelovigen bewaakt werd.
 - ▶ dit had een onverwacht effect.
 - ▶ het zorgde voor een snelle ontwikkeling van de kerkzang.
 - ▶ hij hield het volk o.a. bezig met het zingen van hymnen die hijzelf componeerde.

Ambrosius

De Arianen.

- uiteindelijk gaf de troon toe en deed men uiteindelijk zelfs een beroep op hem om de in gevaar gebrachte troon te redden.
 - ▶ hij werd als gezant gezonden naar de usurpator Maximus (383-388) die in 383 Gratianus verslagen had.
 - ▶ door bemiddeling van Ambrosius kwam er een overeenkomst tussen Maximus en Theodosius (door Gratianus aangesteld als heerser over het Oosten).
 - Maximus zou tevreden zijn met zijn huidige bezittingen en het territorium van Valentinianus II (375-392) respecteren.
 - drie jaar later trok Maximus over de Alpen.
 - hij was Ambrosius niet goed gezind.
 - hij werd echter in 388 verslagen door Theodosius.
 - na de dood van Justina zwoer Valentinianus het arianisme af en stelde zich onder de leiding van Ambrosius die zijn vriend werd.

Ambrosius

Conflict met Theodosius

- tijdens het verblijf van Theodosius gebeurde het volgende.
 - ▶ toen in Milaan het bericht binnenliep dat opstandelingen uit Thessalonica een aantal keizerlijk vertegenwoordigers gedood hadden deed Ambrosius met andere bisschoppen een beroep op de keizer om clement te zijn.
 - ▶ toch liet de keizer korte tijd later 7000 burgers van die stad in een massamoord ombrengen.
 - ▶ Ambrosius trok zich terug op het platte land om de keizer te kunnen ontlopen en in zijn aanwezigheid geen H. Mis te hoeven opdragen.
 - ▶ hij schreef hem een persoonlijke brief, waarin hij de keizer opriep om zijn misdaad goed te maken en boete te doen.
 - ▶ Theodosius deed dit.
 - ▶ hij berouwde zijn zonde in de kerk, waarbij hij alle keizerlijk waardigheidsteken aflegde.
 - ▶ heel zijn leven rouwde hij om zijn daad.

Ambrosius

Het levenseinde

- ▶ in mei 393 werd zijn jonge beschermeling Valentinianus II in Gallië vermoord, net toen Ambrosius de Alpen overstak om hem te gaan dopen.
- ▶ de usurpator Eugenius, die dit deed, was een heiden en wilde ook het heidendom terugbrengen.
- ▶ hij heropende de heidense tempels en beval het fameuze altaar van de Victoria (de Overwinning) in de Romeinse senaat te plaatsen.
 - dit was de aanleiding voor een lange literaire strijd tussen Ambrosius en Symmachus stadhouder van Rome (die ervoor zorgde dat Augustinus een benoeming als retor in Milaan kreeg).
 - in de lente van 394 werd Valentinianus II door Theodosius verslagen.
 - dit was het definitieve einde van het klassieke heidendom in het Romeinse Rijk.
- ▶ korte tijd na deze overwinning stierf Theodosius (januari 395) met Ambrosius aan zijn bed.
 - Ambrosius en hij waren vrienden geworden.

Ambrosius

Het levenseinde

- op 4 april 397 stierf Ambrosius
- hij werd begraven in zijn basiliek naast de heilige martelaren Gervasius and Protasius van wie hij de relieken ontdekt had tijdens de strijd met Justina.
 - ▶ in 835 werden de relieken van alle drie in een porfieren sarcofaag onder het altaar gelegd door bisschop Angilbert II.
 - ▶ daar werden ze teruggevonden in 1864.

Ambrosius

De werken van St. Ambrosius.

- Ambrosius is een kerkleraar en kerkvader, die veel geschreven heeft.
- samen met Augustinus, paus Gregorius en St. Hiëronymus wordt hij tot de vier grote westerse kerkvaders gerekend.
 - ▶ de meeste van zijn werken zijn preken, commentaren op het O.T. en het N.T., die door zijn toehoorders opgeschreven werden.
 - ▶ Hij is helder, sober, praktisch en probeert altijd zijn toehoorders te brengen tot het navolgen van de principes en argumenten die hij uitlegt.
 - ▶ zonder in details te gaan kunnen we zijn werken in vier groepen indelen:
 - exegetische,
 - dogmatische,
 - ascetische (moraal) werken en
 - gelegenheidspreken.

er zijn ook nogal wat werken verkeerdelijk aan hem toegeschreven

Einde